

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl samosoudcem Mgr. Ing. Petrem Šuránkem ve věci

žalobce: **E. B., narozen X**
bytem X
zastoupen advokátem JUDr. Markem Dvořákem
sídlem náměstí T. G. Masaryka 1, 261 01 Příbram

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 31. 5. 2018, č. j. X,

takto:

- I. **Žaloba se zamítá.**
- II. **Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.**

Odůvodnění:

1. Žalobce se žalobou podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), odeslanou dne 12. 6. 2018, domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalované (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž bylo částečně změněno rozhodnutí žalované ze dne 16. 3. 2018, č. j. X, tak, že se žádost žalobce o úpravu starobního důchodu zamítá podle § 76 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 5. 2018 (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). Ve zbytku bylo prvostupňové rozhodnutí, které žádost žalobce zamítlo s odkazem na § 76a zákona o důchodovém pojištění, potvrzeno.
2. V úvodu své žaloby žalobce konstatuje, že se Krajský soud v P. v rozsudku ze dne 21. 3. 2016, č. j. 42 Ad 55/2010-199, s nímž souvisí rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 9. 2016, č. j. 4 Ads 126/2016-42, a nálezy Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13 (rozhodnutí správních soudů jsou dostupná na www.nssoud.cz, rozhodnutí Ústavního soudu na <http://nalus.usoud.cz>), již zabýval obdobným případem jako je tento, a žádá, aby byl soudní spis 42 Ad 55/2010 připojen ke spisu v právě souzené věci. Uvádí, že na shora uvedená rozhodnutí upozorňoval ve správním řízení, avšak

žalovaná se jimi necítila být vázána, čímž popřela dříve vyslovené závazné právní názory. Napadené rozhodnutí, ač nepostrádá smysl a myšlenku, je dle mínění žalobce nepřipustně formalistické. Žalovaná přitom v jiných obdobných věcech ze shora citovaných soudních rozhodnutí vycházela a přiznala jiným účastníkům preferovanou důchodovou kategorii, avšak ve věci žalobce svůj postoj změnila a zamítla jeho žádost, a tedy porušila zásadu, podle níž má být o obdobných věcech rozhodováno obdobně.

3. Žalobce shrnuje, že dne 24. 1. 2018 požádal o úpravu starobního důchodu, resp. o přiznání tzv. preferovaného hornického důchodu dle nařízení vlády č. 557/1990 Sb., o mimořádném poskytování starobního důchodu některým horníkům, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nařízení č. 557/1990 Sb.“). Vycházel přitom z judikatury, podle které se žalovaná není povinná striktně řídit kategorizací prací a pracovního zařazení tak, jak ji provedl bývalý zaměstnavatel žadatele, ale musí přihlížet ke skutečnému a faktickému pracovnímu zařazení, které žadatel o důchod reálně prováděl. Žalobce pracoval od 5. 10. 1977 do 31. 12. 1990 u U. d. P. (nyní D., s. p.). Za toto období mu byla částečně přiznána preferovaná důchodová kategorie I. AA a částečně kategorie I. A. Žalobce se domáhá toho, aby mu byla přiznána kategorie I. AA pro celé období, kdy byl zaměstnán u U. d. P.. Sporným je podle něj období od 1. 11. 1980 do 29. 2. 1988, kdy byl na pozici samostatného geofyzika. Žalobce je přesvědčen o tom, že splnil podmínky dle nařízení č. 557/1990 Sb., neboť pracoval nejméně po dobu deseti let ve vybraných zaměstnáních v hornictví, překročil nejvyšší přípustnou expozici a výkon práce skončil do 31. 12. 1990. Žalobce ve sporném období trávil většinu pracovní doby v podzemí, což plyne z popisů pracovní funkce z 31. 10. 1980 i z 18. 12. 1985, podle nichž *„nejméně polovinu pracovní doby řídí důlní činnost na pracovištích I. důlní kategorie“*. Jestliže žalobce pracoval ve sporném období nejméně polovinu doby v podzemí, má být zařazen do kategorie I. AA. V tomto kontextu žalobce odkazuje na § 14 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 31. 5. 1992 (dále jen „zákon o sociálním zabezpečení“). Rozporuje také názor žalované, že pro přiznání kategorie I. AA bylo nutné pracovat po celou dobu v podzemí, neboť dle bodu 25 nálezů Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1015/13 postačovalo strávit v podzemí 50,1 % času.
4. Žalovaná ve svém vyjádření k žalobě považuje požadavek žalobce za neoprávněný. Přitom především zdůrazňuje, že podle § 76 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění vzniká nárok na snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod mimo jiné pojištěncům, kteří dosáhli 50 let do 31. 12. 2010, pokud splňují ostatní podmínky stanovené v nařízení č. 557/1990 Sb. Podle § 2 odst. 2 písm. a) tohoto nařízení má občan nárok na starobní důchod od dosažení 50 let věku za podmínky, že byl nejméně 10 let zaměstnán ve vybraných zaměstnáních v hornictví v u. d. Podle § 1 odst. 2 téhož nařízení se vybranými zaměstnáními rozumí zaměstnání I. kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech uvedená pod č. 1 až 7 a 11 přílohy č. 2 dnes již neúčinného nařízení vlády č. 117/1988 Sb., o zařazování zaměstnání do I. a II. pracovní kategorie pro účely důchodového zabezpečení (dále jen „nařízení č. 117/1988 Sb.“). Profese samostatný geofyzik mezi vybraná zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm v hlubinných u. d. nepatří a není ani zaměstnáním v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných u. d. Proto žalobci nevznikl nárok na snížení důchodového věku na 50 let podle § 76 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.
5. Účelem nařízení č. 557/1990 Sb. dle mínění žalované nebylo snížit důchodový věk všem zaměstnancům v hornictví vykonávajícím zaměstnání v hlubinných dolech na 50 let věku,

ale jen vybraným profesím, jejichž výčet v příslušných přílohách nařízení č. 117/1988 Sb. je taxativní. Výjimky stanovené pro profese zařazené do pracovní kategorie I. A byly zakotveny již v mimořádných opatřeních bývalých ministrů práce a sociálních věcí vydaných k provedení usnesení vlády ČSSR č. 465/1968. Nároky na snížení důchodového věku zaměstnanců u. p. vykonávajících ostatní zaměstnání v hornictví pod zemí v hlubinných dolech se posuzovaly a posuzují podle mimořádného opatření bývalého předsedy Státního úřadu sociálního zabezpečení nebo podle příslušných ustanovení zákona č. 100/1988 Sb. Profese „*samostatný geofyzik*“ s číselným označením 05-24-01 byla dle výnosu Federálního ministerstva paliv a energetiky č. 6/78, kterým se vydává resortní seznam zaměstnání zařazených pro účely důchodového zabezpečení do I. a II. pracovní kategorie (dále jen „výnos FMPE č. 6/78“), profesí „*důlní geofyzik*“ s nárokem na starobní důchod v 55 letech věku a popisem pracovní činnosti: „*Veškeré důlní geofyzikální práce prováděné v podzemí hlubinných dolů*“.

6. Žalovaná rekapituluje, že od 1. 7. 1982 se původní zaměstnání I. kategorie v hornictví pod zemí v hlubinných dolech rozdělila na dvě skupiny, a to na zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí (označované jako I. AA pracovní kategorie) a na ostatní zaměstnání v hornictví vykonávaná pod zemí v hlubinných dolech (označované jako I. A pracovní kategorie). Pracovníci se stálým pracovištěm pod zemí byli zvýhodňováni v tom, že jim ke snížení důchodového věku na 55 let stačilo získání 15, popř. 10 let preferovaného zaměstnání v hornictví namísto původních 20 let. Jen taxativně vymezené profese se považovaly za zaměstnání I. AA pracovní kategorie. Od 1. 10. 1988, kdy nabyt účinnosti zákon o sociálním zabezpečení, se zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví nadále dělila na zaměstnání se stálým pracovištěm pod zemí (I. AA) a na zaměstnání vykonávaná pod zemí (I. A) s tím, že zaměstnání spadající do druhé ze zmíněných kategorií neměla stálá pracoviště pod zemí, neboť se některé z pracovních činností vykonávaly i v kanceláři na povrchu. Výčet zaměstnání obsažený v seznamu zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech byl dle žalované taxativní a nebylo a není možné jej doplňovat na základě správního uvážení či požadavků pojistěnců. Žalovaná dodává, že taxativní charakter výčtu plyne z historického, jazykového, teleologického i doktrinárního výkladu. Dne 1. 10. 1988 nabyt účinnosti také výnos Federálního ministerstva paliv a energetiky č. 5/1988 (dále jen „výnos FMPE č. 5/1988“), který byl vydán jako doplněk k výnosu FMPE č. 6/78 a z něhož žalovaná dovozuje, že profese „*důlní geofyzik*“ s pořadovým číslem 05-44-01 (původně 05-24-01) nespádala do kategorie zaměstnání se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech. Právní úprava neumožňovala, aby žalovaná fiktivně považovala zaměstnání samostatného, resp. důlního geofyzika za horníka – dělníka ani za vybrané zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných u. d.
7. K nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1015/13 žalovaná uvádí, že s právním posouzením v něm vysloveném nesouhlasí a považuje ho za omyl při výkladu podzákoného právního předpisu. Ústavní soud se chybně domníval, že profese důlní měřič, o kterou v dané věci šlo, spadala pod profesi horník – dělník, neboť výčet obsažený v příloze č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. byl dle jeho názoru jen příkladný. Krajský soud v P. a Nejvyšší správní soud tento omyl do svých rozhodnutí přejaly a žalovaná byla v dané věci nucena postupovat v souladu s rozsudkem Krajského soudu v P. č. j. 42 Ad 55/2010-199, což však neznamená, že změnila své právní stanovisko a že taxativní výčet začala v důsledku omylu Ústavního soudu považovat za příkladný. Žalovaná je přesvědčena o tom, že nárok na snížení důchodového věku na 50 let věku podle § 76 odst. 1 zákona o

důchodovém pojištění je určen jen pro vybrané profese zařazené do I. AA pracovní kategorie a nedopadá na pojištěnce, kteří prokazatelně vykonávali zaměstnání zařazená do I. A pracovní kategorie. Mylná domněnka Ústavního soudu ohledně příkladného výčtu by ve svém důsledku znamenala popření I. A pracovní kategorie. Důlní měřič i důlní geofyzik dle mínění žalobkyně vykonávají svou činnost i na povrchu, a nejedná se tedy o zaměstnání se stálým pracovištěm pod zemí. Horník – dělník je pak profese zcela odlišná od důlního geofyzika. To plyne jednak z povahy činností a jednak z toho, že příslušný resortní seznam obě profese odlišuje. Názvy jednotlivých profesí uvedených v příloze č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. nebyly dle žalované nahodilé, ale odpovídaly svým označením zaměstnáním vyjmenovaným v resortních seznamech. Samostatnou profesi důlního geofyzika tedy nelze uměle přetvářet na profesi horníka – dělníka a činit z ní zaměstnání se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, když to tak normotvůrce nezamýšlel.

8. Žalovaná ve svém vyjádření dále srovnává popisy pracovní funkce ze dnů 31. 10. 1980 a 18. 12. 1985 s popisem pracovní profese horník – dělník dle výnosu FMPE č. 6/78 a dle výnosu FMPE č. 5/1988, přičemž dospívá k závěru, že žalobce profesi horníka – dělníka nevykonával. Pro to, aby fiktivně považovala zaměstnání žalobce za zaměstnání horníka – dělníka žalovaná nenachází právní oporu. Dále dodává, že žalobci nevznikl ani nárok na specifické zvýšení procentní výměry starobního důchodu podle § 76a zákona o důchodovém pojištění. Ke dvěma případům, na nichž žalobce demonstroval, že v obdobných věcech bylo postupováno jinak než ve věci žalobce, žalovaná uvádí, že v jednom z těchto rozhodnutí šlo o přímou realizaci shora zmiňovaného nálezu Ústavního soudu, od jehož názoru se žalovaná nemohla odchýlit. Ve druhém případě žalovaná nevykládá, že šlo o exces.
9. V replice označuje žalobce argumenty žalované za matoucí a zkreslené. Předně připomíná, že podle nálezu Ústavního sp. zn. III. ÚS 1015/13 i podle rozsudku Krajského soudu v P. č. j. 42 Ad 55/2010-199 je povinností žalované vycházet ze žalobcem skutečně vykonávané práce. Rozhodující je, zda žalobce vykonával svou práci soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů. Žalovaná se však rozhodla tuto povinnost ignorovat. Již samotný popis činnosti důlního geofyzika (*„veškeré důlní geofyzikální práce prováděné v podzemí hlubinných dolů“*) dává dostatek informací k vyhodnocení toho, jakou činnost a na jakém místě žalobce vykonával. Žalobce žalované dále vytýká, že pouze zjišťovala, zda se profese důlní geofyzik nachází mezi profesemi vyjmenovanými v příloze č. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. Že se tato profese v příloze neobjevuje, však neznamená, že ji nelze podle popisu podřadit pod bod 3 horník – dělník, u něhož je uvedeno: *„práce v oboru důlního měřičství, větrání a geologie“*. Název profese důlní geofyzik a popis jeho činnosti jsou uvedeny ve výnosu FMPE č. 6/78. K tomu, aby mohla být tato profese zařazena mezi zaměstnání se stálým pracovištěm v podzemí, je třeba, aby byla splněna podmínka dle § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení, přičemž to lze zjistit porovnáním doby odpracované v podzemí a na povrchu. Žalobce je přesvědčen o tom, že výčet názvů profesí dle přílohy č. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. je neúplný. K jednotlivým vyjmenovaným činnostem lze přiřadit hned několik názvů profesí a současně jedna konkrétní činnost může být vykonávána v rámci několika různých profesí. S názorem žalované, že se jedná o výčet taxativní, se tedy žalobce neztotožňuje. To, jak má zařazování do pracovních kategorií probíhat a na co má být kladen důraz, zakotvuje § 18 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení, který považuje za rozhodný popis pracovní činnosti, nikoli název profese. Jediným relevantním kritériem je

tedy popis pracovní činnosti, což konstatoval i Ústavní soud. Hovoří-li nařízení vlády č. 557/1990 Sb. o vybraných zaměstnáních, pak se tím dle žalobce rozumí i pravidelná činnost. To, že žalovaná poukazovala i na již zrušené právní předpisy, považuje žalobce za nesprávné a požaduje, aby hodnocení doby výkonu zaměstnání důlního geofyzika bylo provedeno jen podle platných předpisů.

10. Žalovaná vychází dle názoru žalobce z mylného předpokladu, že pro zařazení do kategorie I. AA bylo třeba odpracovat 100 % celkové pracovní doby v podzemí. Tak tomu však s ohledem na znění § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení a judikaturu Ústavního soudu není. Ve své argumentaci pak žalovaná dle mínění žalobce také zaměňuje výnos FMPE č. 6/78 s výnosem FMPE č. 5/1988, v důsledku čehož zaměňuje i některá zaměstnání. Žalobce předkládá i další argumenty, které mají podporovat jeho názor, že příloha č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. neobsahuje taxativní výčet názvů profesí, ale pouze pracovních činností. Na rozdíl od žalované má žalobce za to, že soustavný a převážný výkon zaměstnání v podzemí u. d. po dobu 10 let zakládá první a základní nárok na zařazení vykonávané činnosti do pracovní kategorie I. AA podle § 14 odst. 2 písm. a), resp. § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení, což je nutným předpokladem pro přiznání starobního důchodu v 55 letech. Druhým nárokem, vyplývajícím z prvního, je možné posouzení činnosti a její zařazení do okruhu vybraných zaměstnání kategorie I. AA dle přílohy č. 2 bodů 1 až 7 a 11 nařízení č. 117/1988 Sb., z čehož plyne nárok na snížení hranice odchodu do důchodu na 50 let věku. Důvodem, pro který mezi vybraná zaměstnání nebyly zařazeny také profese dle bodů 8, 9, 10 a 12, bylo dle žalobce to, aby byl těmto profesím zajištěn alespoň nárok na výpočet hornického starobního důchodu od 55 let podle § 76a zákona o důchodovém pojištění. Přílohu č. 2 i č. 3 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. tak lze rozdělit podle nároků na dvě části, a to na první část s vybranými zaměstnáními kategorie I. AA, na něž dopadá § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 557/1990 Sb., a na druhou část s nevybranými zaměstnáními kategorie I. AA, na něž dopadá pouze § 76a zákona o důchodovém pojištění. Pokud nelze posuzovanou profesi zařadit do přílohy č. 3 kvůli neshodě v názvu profese a činnosti, je třeba činnost konfrontovat s podmínkami podle § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení a s popisy dle přílohy č. 2 vyhlášky č. 117/1988 Sb. Není přitom pravdou, že by v důsledku judikatury Ústavního soudu mělo dojít k popření existence kategorie I. A, neboť do této kategorie budou spadat mimo jiné ti zaměstnanci, kteří pro nesplněnou podmínku dle § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení nepatří do kategorie I. AA. Jediným relevantním důkazem o splnění podmínky dle § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení přitom je dokument zaměstnavatele s evidencí doby strávené výkonem práce v podzemí hlubinného dolu a doby strávené prací na jeho povrchu.
11. Žalobce dále uvádí, že žalovaná nemá provádět jakési fiktivní slučování profese důlního geofyzika s profesí horník – dělník, nýbrž má provést spravedlivé zařazení známé profese z resortního seznamu do okruhu zaměstnání dle přílohy č. 2 vyhlášky č. 117/1988 Sb. S tím, že důlní geofyzik neprováděl profesi horníka – dělníka žalobce souhlasí, je však přesvědčen o tom, že pojem horník – dělník je pouze souhrnné označení celé řady hornických profesí z přílohy č. 2 vyhlášky č. 117/1988 Sb. (v tomto ohledu je mnohem přesnější resortní seznam dle výnosu FMPE č. 6/78). Závěrem opětovně zdůrazňuje, že do kategorie I. AA musí být zařazení všichni, kdo splnili podmínky dle § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení, tedy i žalobce.

12. V reakci na to žalovaná podala rozsáhlou dupliku, v níž se především ohrazuje proti tvrzení žalobce, že zaměňuje resortní seznamy. Poukazuje na to, že výnos FMPE č. 6/1978 byl změněn a doplněn výnosem FMPE č. 5/1988, který s účinností od 1. 10. 1988 výslovně zařadil profesi důlního geofyzika (ale i důlního měřiče) mezi zaměstnání podle § 15 odst. 4 písm. a) a c) zákona o sociálním zabezpečení, a nikoliv mezi zaměstnání podle § 15 odst. 3 téhož zákona. Naopak je to žalobce, kdo označuje resortní seznamy nejasně a nepřehledně. Výnosem FMPE č. 5/1988 nabývajícím účinnosti ve stejný den jako zákon o sociálním zabezpečení tak byla přesně identifikována zaměstnání, na něž dopadala nová právní úprava obsažená v ustanoveních § 15 odst. 2, 3 a 4 písm. a) a c) zákona o sociálním zabezpečení, a to taxativním způsobem. Zaměstnání podle § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení se přitom od ostatních regulovaných zaměstnání technickohospodářských pracovníků odlišovala tím, že byla vykonávána na stálých pracovištích pod zemí v hlubinných dolech. Konstrukci resortních seznamů založené na taxativním výčtu názvů zaměstnání a vedle toho popisu náplně práce takových zaměstnání odpovídá i konstrukce použitá v přílohách č. 2 a 3 nařízení č. 117/1988 Sb., a je proto nelogické je vykládat odlišným způsobem, jak to činí žalobce, když ze skutečnosti, že určité zaměstnání uvedené v příloze vykonává určité činnosti, jež jsou společné i pro jím vykonávané zaměstnání, dovozuje, že i jeho zaměstnání musí být považováno za vybrané zaměstnání. Popis pracovní činnosti důlního geofyzika nelze zaměňovat s popisem pracovní činnosti horníka – dělníka. Účelem přílohy č. 2 tohoto nařízení bylo vyjmenovat jen zaměstnání technickohospodářských pracovníků vykonávaná v souladu s požadavky § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení na stálém pracovišti pod zemí v hlubinných dolech, a nikoliv všechna zaměstnání uvedená v resortním seznamu FMPE. Žalovaná opakovaně vyjadřuje nesouhlas i s právním posouzením vysloveným Ústavním soudem v nálezu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, ve věci jiného pojištěnce (profesí důlního měřiče), které považuje za mylné. Opakovaně uvádí, že účelem ustanovení § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení nebylo zjednodušit zařazování zaměstnání technickohospodářských pracovníků do I.AA pracovní kategorie rozšířením skupiny zaměstnání uvedených v příloze č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. tím, že se sloučí technickohospodářské profese s profesí horníka – dělníka, ale naopak zamezit tomu, aby do pracovní kategorie I.AA byli zařazeni ti technickohospodářští pracovníci se stálým pracovištěm pod zemí, kteří z různých důvodů v tom kterém kalendářním měsíci soustavně a převážně zaměstnání na pracovištích pod zemí nevykonávali. Žalovaná upozorňuje na to, že zákonodárce již v důvodové zprávě (viz http://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0043_00.htm) k zákonu č. 73/1982 Sb., kterým byla poprvé zavedena I.AA pracovní kategorie definovaná stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech do předpisů práva sociálního zabezpečení (do té doby byla určitá zvýhodnění přiznávána jen mimořádnými opatřeními ministrů práce a sociálních věcí a předsedy Státního úřadu sociálního zabezpečení), vysvětlil, proč diferencioval mezi důchodovými nároky zaměstnanců v hornictví, přičemž tato diferenciaci byla zachována i po přijetí zákona o sociálním zabezpečení a nařízení č. 117/1988 Sb. Nelze totiž klást rovnítko mezi zaměstnanci, kteří pracovali v podzemí trvale a po celou dobu, a zaměstnanci, kteří část pracovní doby trávili i na povrchu. Každý z technickohospodářských pracovníků, který vykonával zaměstnání pod zemí v hlubinných dolech ve smyslu § 14 odst. 2 písm. b) zákona o sociálním zabezpečení, musel v rámci výkonu své profese docházet na pracoviště do hlubinného dolu a musel tak činit soustavně a převážně. Přesto se však nejednalo o zaměstnání se stálým pracovištěm pod zemí, neboť část z pracovních činností byla vykonávána i na povrchu. Je navíc zjevné, že

myšlenka příkladného výčtu zaměstnání zařazovaných do jednotlivých pracovních kategorií by nepřinesla z hlediska teorie ani praxe žádné zjednodušení, naopak by vystavovala množství osob nepřijatelné právní nejistotě v oblasti jejich důchodových nároků. Navíc mylný závěr Ústavního soudu o demonstrativní povaze výčtu by ve svém důsledku znamenala vymazání I.A pracovní kategorie uvedené v § 14 odst. 2 písm. b) zákona o sociálním zabezpečení. Zákonodárce by se vůbec nemusel obtěžovat s rozdělováním kategorií podle § 14 odst. 2 písm. a) a písm. b) zákona o sociálním zabezpečení a vláda by neměla důvod tvořit přílohu č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. Rozdělení zaměstnání v resortních seznamech nebylo náhodné, nýbrž probíhalo na základě poznatků z pracovní praxe a současně bylo kontrolováno tehdy velmi vlivnými hornickými odbory. Je proto třeba trvat na tom, že nejen resortní seznamy, ale i z nich odvozený výčet v přílohách nařízení č. 117/1988 Sb. má taxativní povahu, z čehož ostatně zjevně vycházelo i nařízení č. 557/1990 Sb., když vybíralo konkrétní profese z přílohy nařízení č. 117/1988 Sb. Bylo by ostatně absurdní, aby technickohospodářské profese výslovně vyjmenované v příloze č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. (jde o položky č. 8, 9, 10 a 12) neměly na základě nařízení č. 557/1990 Sb. nárok na snížení důchodového věku na 50 let, zatímco profese v této příloze neuvedené (jako důlní geofyzik či důlní měřič) by za vybrané profese považovány byly jen proto, že horník – dělník mohl v rámci pracovních činností vykonávat též geologické či měřičské práce. Z taxativní povahy výčtů v resortních seznamech i v přílohách k nařízení č. 117/1988 Sb. a v příloze k jej předcházejícímu nařízení vlády č. 74/1982 Sb., o některých úpravách v nemocenském pojištění a důchodovém zabezpečení pracujících v hornictví, ostatně stabilně vychází i komentářová a jiná odborná literatura, stejně jako dosavadní judikatura správních soudů. Žalovaná tak setrvala na svém názoru, že nálezy Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, je založen na nesprávném právním posouzení a že žaloba vycházející z právního názoru, který podrobně vyvrátila, je nedůvodná.

13. V průběhu jednání žalobce zdůraznil, že komplikovanou a doposud opomíjenou právní problematiku hornických důchodů Ústavní soud podstatným způsobem zjednodušil, když dospěl k závěrům, z nichž vyplývá pro žalovanou v zásadě pouze povinnost posoudit dvě klíčové otázky: Zprvce to, jaká byla faktická povaha výkonu činnosti žadatele o hornický důchod, a za druhé skutečnost, zda své zaměstnání vykonával soustavně a převážně pod zemí v hlubinných dolech. Byť se argumentace žalované může jevit logickou, byla jednoznačně překonána nálezem Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13. Z tohoto pohledu žalobce považuje i rozsáhlou dupliku žalované za příklad sofistického formalistického výkladu právních předpisů, s nímž nelze souhlasit. V dané věci již z popisu pracovní činnosti žalobce plyne, že trávil většinu pracovní doby pod zemí, přičemž pokud by žalovaná rozporovala faktickou povahu jím vykonávané činnosti, navrhuje žalobce provést důkaz účastnickým výsledkem a výsledkem svých nadřízených jako svědků. Pokud žalovaná předkládá výnos FMPE č. 5/1988, ten byl do přílohy č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. převzat sice téměř doslovně, zaměstnání žalobce vykonávané v rozsahu převyšujícím 50 % pracovní doby pod zemí v hlubinných dolech v něm však uvedeno není. Je tak namístě zohlednit, že zaměstnání pod položkou č. 3 přílohy č. 2 zahrnuje i provádění geologických prací (což se týkalo i zaměstnání žalobce), a žalobci přiznat preferovaný hornický důchod. Ostatně přístup žalované je v těchto otázkách zjevně nekonceptní, protože žádostem jiných horníků v obdobném postavení jako žalobce žalovaná již několikrát vyhověla. Žalovaná v průběhu jednání naopak setrvala na obsahu svých písemných podání.

14. Soud důkazní návrhy žalobce zamítl. Pokud jde o výslech svědků a žalobce, podstatné je, že napadené rozhodnutí ani uplatněné žalobní body žalobcem uváděný faktický průběh zaměstnání (tj. že bylo v nadpolovičním rozsahu vykonáváno pod zemí v hlubinných dolech) nerozporují. Navrhované důkazy by tedy nesměřovaly k prokazování sporného skutkového stavu. Soud neprovedl důkaz ani žalobcem předkládanými listinami, neboť ty jsou již součástí správního spisu, z něž soud ve správním soudnictví vychází, aniž by jím musel formálně provádět důkaz. Soud nicméně provedl důkaz žalovanou předloženým výnosem FMPE č. 5/1988, neboť se jedná o dokument, třebaže jde o právní zdroj svého druhu, v běžných právních informačních systémech nedostupný.
15. Ze správního spisu soud zjistil, že na základě žádosti ze dne 20. 5. 2011, jíž se žalobce dožadoval přiznání starobního důchodu ode dne 6. 8. 2011, byl žalobci přiznán podle § 54 zákona o důchodovém pojištění starobní důchod ve výši 10 436 Kč měsíčně s tím, že se jeho výplata uvolňuje od 6. 8. 2011. Dopisem obdrženým žalovanou dne 20. 6. 2016 a posléze i při osobním jednání u žalované dne 21. 9. 2017 žalobce žádal o přepočtení starobního důchodu s odkazem na své zaměstnání v U. d. v P. a na podstatně vyšší důchody přiznané jeho kolegům. Na tyto žádosti žalovaná reagovala pouze neformálním přípisem sdělujícím, že žalobce neodpracoval v I. pracovní kategorii při těžbě, průzkumu a zpracování u. r. 10 roků. Dne 24. 1. 2018 žalobce požádal prostřednictvím advokáta o úpravu výše starobního důchodu, v níž argumentoval obdobně jako v žalobě odkazem na nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1015/13 a navazující rozhodnutí správních soudů s tím, že v období od 1. 11. 1980 do 29. 2. 1988 měla být jeho činnost samostatného geofyzika započtena jako zaměstnání horníka – dělníka dle nařízení č. 117/1998 Sb. a jeho starobní důchod měl být spočten podle nařízení č. 557/1990 Sb. K tomu žalobce doložil potvrzení právního nástupce zaměstnavatele, s. p. D., že dne 31. 12. 1990 ukončil výkon vybraného zaměstnání v hornictví, když téhož dne také dosáhl nejvyšší přípustné expozice, přičemž v období od 5. 10. 1977 do 31. 12. 1990 odpracoval 1 854 kalendářních dnů v kategorii I.AA U. jako horník-dělník (pořadové číslo resortního seznamu: X) a jako vrtač (X). Dále doložil dohodu o rozvázání pracovního poměru s organizací U. d., k. p. v P., z důvodu dosažení nejvyšší přípustné expozice dnem 31. 12. 1990, výstupní list ze dne 20. 12. 1990 a popis své pracovní funkce samostatného geofyzika úseku vykonávané od 1. 11. 1980 (žalobcem podepsán 31. 10. 1980), v němž se mj. uvádí, že nejméně polovinu pracovní doby má řídit důlní činnost na pracovištích I. důlní kategorie. Prakticky totéž se uvádí i v popisu pracovní funkce samostatného odborného technického pracovníka – geofyzika, podepsaném žalobcem dne 18. 12. 1985. Žalovaná v této souvislosti obstarala evidenční listy důchodového pojištění, podle nichž byla činnost žalobce ve sporném období zařazena do kategorie I.A. Již dříve přitom žalobce doložil potvrzení D., s. p., ze dne 5. 10. 2016, že v období od 5. 10. 1977 do 31. 12. 1990 žalobce odpracoval celkem 1 854 dnů v kategorii I.AA U. a 2 982 dnů v kategorii I.A U.
16. Na základě těchto podkladů žalovaná prvostupňovým rozhodnutím ze dne 16. 3. 2018 žádost žalobce o úpravu důchodu s odkazem na § 76a zákona o důchodovém pojištění zamítla s odůvodněním, že žalobce ve sporném období od 1. 1. 1980 do 29. 2. 1988 vykonával zaměstnání pouze v I.A kategorii, nesplnil tak požadavek odpracovaných 10 roků v I.AA kategorii. Žalobce se bránil dne 28. 3. 2018 podáním námitek, v nichž argumentoval shodně jako v žalobě.
17. Žalovaná však napadeným rozhodnutím ze dne 31. 5. 2018 námitky žalobce zamítla a prvostupňové rozhodnutí potvrdila. V odůvodnění zdůraznila, že nařízení

č. 557/1990 Sb., na něž odkazuje zákon o důchodovém pojištění v § 76 odst. 1, výslovně založilo nárok na mimořádný hornický starobní důchod v 50 letech věku jen osobám pracujícím ve vybraném zaměstnání v hornictví. I pro stanovení zvýšené procentní výměry starobního důchodu podle § 76a zákona o důchodovém pojištění se musí jednat právě o taková zaměstnání vykonávaná alespoň po dobu 10 roků v u. d. Žalobce však podle předložených evidenčních listů důchodového pojištění vykonával vybraná zaměstnání v hornictví v u. d. jen v rozsahu 5 let a 29 dnů (1 854 dnů) v obdobích od 5. 10. 1977 do 31. 12. 1979 (818 dnů) a od 1. 3. 1988 do 31. 12. 1990 (1 036 dnů). V období od 1. 1. 1980 do 29. 2. 1988 žalobce vykonával jen zaměstnání zařazené do I.A kategorie (X IA U. – samostatný geofyzik, resp. důlní geofyzik), které nebylo hodnoceno jako vybrané zaměstnání ve smyslu nařízení č. 557/1990 Sb. S odkazem na důvodovou zprávu k zákonu o sociálním zabezpečení žalovaná poukazovala na to, že se zaměstnání v hornictví rozdělovala na dvě skupiny – zaměstnání pracujících se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech ve smyslu § 14 odst. 2 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení a ostatní zaměstnání v hornictví vykonávaná pod zemí v hlubinných dolech, která jsou vykonávána jak v podzemí, tak i na pracovištích mimo podzemí (práce technicko-správního aparátu) ve smyslu § 14 odst. 2 písm. b) zákona o sociálním zabezpečení – ta nemají stálé pracoviště pod zemí. Zvýhodněné důchodové nároky přitom přísluší jen první z těchto skupin pracujících. Nařízení č. 557/1990 Sb. přitom podle žalované nemělo přiznávat důchodové zvýhodnění oběma zmiňovaným skupinám, ale ani celé první skupině, nýbrž jen výslovně označeným profesím pod č. 1 až 7 a 11 přílohy č. 2 k nařízení č. 117/1988 Sb. Povolání geofyzika nebylo zaměstnáním podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení a spadalo v souladu s příslušnými resortními seznamy do kategorie I.A. Právními předpisy včetně resortních seznamů je žalovaná vázána a nemůže se od nich odchýlit, přičemž rozhodnutí soudů, s nimiž žalovaná nesouhlasí, je vázána pouze v individuálních případech. Pokud byl někomu jinému přiznán hornický důchod neoprávněně, žalovaná, jakmile to zjistí, mu tento důchod odejme postupem podle § 56 odst. 1 písm. c) zákona o důchodovém pojištění. Napadené rozhodnutí bylo zástupci žalobce doručeno dne 31. 5. 2018.

18. Poté, co soud ověřil, že žaloba je včasná a jsou splněny i další procesní podmínky, se zabýval věcí samou a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná. Rozhodnou právní úpravu tvoří následující ustanovení:
19. Podle § 74 zákona o důchodovém pojištění platí, že nároky na snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod podle předpisů platných před 1. lednem 1996 po odpracování stanovené doby zaměstnání v I. pracovní kategorii nebo v I. (II.) kategorii funkcí zůstávají zachovány. Snížená věková hranice pro vznik nároku na starobní důchod se přitom považuje pro účely tohoto zákona za důchodový věk.
20. Podle § 21 odst. 1 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení měl občan nárok na starobní důchod, jestliže byl zaměstnán nejméně 25 roků a dosáhl věku aspoň 55 let, byl-li zaměstnán nejméně 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. a) nebo nejméně 10 roků v takovém zaměstnání v u. d.
21. Podle § 76 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění *nároky na snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod podle nařízení č. 557/1990 Sb. zůstávají zachovány* do 31. prosince 2000. Ustanovení § 74 věty druhé platí zde obdobně. Výše starobního důchodu podle věty první se stanoví podle tohoto zákona s tím, že pro výši a výplatu tohoto důchodu platí § 37 a § 71 odst. 1 a 4 obdobně. Výše procentní výměry starobního důchodu

podle věty první se zvyšuje podle § 34 odst. 2 po dosažení 55 let věku. *Nárok na snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod podle předpisu uvedeného ve větě první vzniká též pojištěncům, kteří dosáhli 50 let do 31. prosince 2010, pokud splňují ostatní podmínky stanovené v tomto předpisu; přitom se nevyžaduje, aby ke splnění podmínek stanovených v § 2 odst. 2 písm. c) tohoto předpisu došlo v souvislosti se snížením nejvyšší přípustné expozice.*

22. Podle § 76a zákona o důchodovém pojištění dále platí, že procentní výměra starobního důchodu, který je přiznáván po 30. červnu 2006 pojištěncům, jejichž důchodový věk byl stanoven podle § 74a odst. 1 nebo § 76 odst. 1, a pojištěncům, kteří vykonávali před 1. lednem 1993 aspoň po dobu 15 let zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech (popřípadě 10 let, jde-li o takové zaměstnání v u. d.), které bylo podle předpisů účinných před tímto dnem zařazeno mezi zaměstnání I. pracovní kategorie zakládající nárok na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let, *se zvyšuje ode dne přiznání tohoto důchodu* podle předpisů o zvýšení důchodů, které nabyly účinnosti v období od 1. ledna 1996 do dne, který předchází dni, od něhož se přiznává tento důchod. Zvýšení podle věty první však spolu s procentní výměrou důchodu nesmí přesáhnout nejvyšší výměru, která se stanoví tak, že nejvyšší částka výše důchodu podle § 4 odst. 1 věty druhé zákona č. 76/1995 Sb., o zvýšení vyplácených důchodů a důchodů přiznávaných v roce 1995, se zvýší podle předpisů o zvýšení důchodů, které nabyly účinnosti v období od 1. ledna 1996 do dne, který předchází dni, od něhož se přiznává starobní důchod. Zvýšení podle věty první a druhé se stanoví tak, jako kdyby starobní důchod byl přiznán ke dni 31. prosince 1995.
23. Podle § 1 nařízení č. 557/1990 Sb. toto nařízení upravuje podmínky mimořádného poskytování starobního důchodu občanům, kteří vykonávali vybraná zaměstnání v hornictví, byli zaměstnání nejméně 25 roků a dosáhli věku 50 let do 31. prosince 2000 (odst. 1). Vybranými zaměstnáními se v hornictví pro účely tohoto nařízení rozumějí zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech ¹⁾ uvedená pod č. 1 až 7 a 11 v příloze č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. (odst. 2). Za dobu zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech se pro účely tohoto nařízení považují a) doba výkonu zaměstnání uvedeného v odstavci 2 a b) doby uvedené v § 18 odst. 3 zákona a v § 5 odst. 1 písm. a) až f) nařízení č. 117/1988 Sb., jestliže jsou obklopeny dobou výkonu zaměstnání uvedeného v odstavci 2 (odst. 3). Poznámka pod čarou ¹⁾ odkazuje na ustanovení § 14 odst. 2 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení.
24. Podle § 2 odst. 2 nařízení č. 557/1990 Sb. má občan uvedený v § 1 odst. 1 nárok na starobní důchod též, jestliže
 - a) byl zaměstnán nejméně 10 roků ve vybraných zaměstnáních v hornictví v u. d.,
 - b) překročil nejvyšší přípustnou expozici a
 - c) skončil výkon vybraného zaměstnání v hornictví v u. d. do 31. prosince 1990 v souvislosti se snížením nejvyšší přípustné expozice.
25. Podle § 14 odst. 2 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení platilo, že do I. pracovní kategorie jsou zařazena zaměstnání, v nichž se vykonávají *soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně práce rizikové, při kterých dochází k častým a trvalým poruchám zdraví pracujících působením škodlivých fyzikálních a chemických vlivů, a to (mimo jiné) zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech.*

26. Podle § 15 odst. 3 a 4 zákona o sociálním zabezpečení:

(3) Zaměstnání technickohospodářských pracovníků hlubinných dolů se zařazují do I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, jestliže se vykonávají soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů.

(4) Zaměstnání

a) technickohospodářských pracovníků hlubinných dolů a geologického průzkumu prováděného hornickým způsobem a technických pracovníků státní báňské správy, s výjimkou pracovníků uvedených v odstavcích 2 a 3,

b) technickohospodářských pracovníků povrchových dolů (lomů) uvedených v § 14 odst. 2 písm. j), a

c) technických pracovníků báňských výzkumných ústavů se zařazují do I. pracovní kategorie,

jestliže se vykonávají soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích, kde ostatní pracovníci vykonávají zaměstnání zařazená do I. pracovní kategorie.

27. Podle § 17 odst. 1 písm. b) zákona o sociálním zabezpečení ve znění účinném do 31. 7. 1991 mohla vláda Československé socialistické republiky nařízením stanovit (mimo jiné) okruh zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech.

28. Podle § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. byla zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech ta zaměstnání, která byla uvedena v příloze č. 2 nařízení. V této příloze bylo pod bodem 3 uvedeno zaměstnání *Horník-dělník, vrtný dělník, vzorkař, dělník v geologickém průzkumu, karotážník* s následujícím popisem pracovní činnosti: Provádění a spolupráce u prací v údržbě důlních děl, výztuže, výstroje větrnic a protiprašných objektů a zařízení, protipožárních a protivýbuchových uzávěr a preventivní protipožární ochrany. Jednoduché práce, obsluha a údržba důlních zařízení, *práce v oboru* důlního měřictví, větrání a *geologie*, vrtací práce, karotážní měření a perforační práce na vrtech, pomocné střelmistrovské práce, výdej výbušnin, odběr a měření vzorků a ovzduší, obsluha a zabezpečování vertikální a horizontální dopravy, plenění výztuže a výstroje, obsluha seismických automatických stanic v dole. Zaměstnání důlního, resp. samostatného geofyzika ani důlního, resp. úsekového měřiče není v příloze č. 2 uvedeno.

29. Z předcházejících ustanovení vyplývá, že pro výši starobního důchodu žalobce je podstatné, zda jej lze považovat za osobu, na niž dopadá právní úprava v nařízení č. 557/1990 Sb., jelikož pro takové osoby, i když dosáhnou věku 50 let teprve po 31. 12. 2000, ale před 31. 12. 2010, umožňuje ustanovení § 76a ve spojení s § 76 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění zvýšit procentní výměru starobního důchodu oproti starobním důchodům získaným za standardních podmínek. Právní úprava v nařízení č. 557/1990 Sb. skutečně omezuje nároky tímto nařízením přiznané jen na vybrané skupiny pojištěnců, kteří vykonávali zaměstnání uvedená pod č. 1 až 7 a 11 v příloze č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. Potud nepanuje mezi účastníky žádný spor. Žalobce se se žalovanou však již nemůže shodnout na tom, zda jím vykonávanou činnost samostatného geofyzika lze či nelze podřadit pod některou z vybraných položek přílohy č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb.

30. Touto, pro věc klíčovou otázkou se přitom již opakovaně v případě jiného stěžovatele zabýval Ústavní soud, a to naposledy v nálezu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13. V tomto nálezu Ústavní soud mimo jiné k výkladu souvisejících ustanovení zákona o sociálním zabezpečení a nařízení č. 117/1988 Sb. uvedl: „Z ustanovení § 15 odst. 3 zákona č. 100/1988 Sb. vyplývá, že mezi zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech patřila i zaměstnání technickohospodářských pracovníků hlubinných dolů, avšak pouze za předpokladu, že byla vykonávána soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů. Byl-li přitom tento předpoklad splněn v případě úsekového, resp. důlního měřiče, pak muselo být možné i podřazení tohoto zaměstnání pod některý z okruhů zaměstnání této kategorie podle přílohy č. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. Tyto okruhy měly totiž zahrnovat všechna zaměstnání splňující podmínku uvedenou v § 15 odst. 3 zákona č. 100/1988 Sb. Jiná koncepce příslušné přílohy nařízení by neodpovídala jejímu hlavnímu účelu, jímž bylo sjednocení a zjednodušení aplikace tohoto zákona tím, že dojde k bližší specifikaci těchto zaměstnání. (...)

Provedený výklad podle názoru Ústavního soudu opodstatňuje závěr, že pro zařazení zaměstnání důlního měřiče pod některý z okruhů zaměstnání podle přílohy č. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. bylo rozhodující, zda bylo vykonáváno soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů. Správní soudy proto pochybily, jestliže se ve svých úvahách touto podmínkou odmítly zabývat a soustředily se v podstatě jen na slovní vymezení jednotlivých okruhů zaměstnání, jež však s ohledem na výše uvedené nebylo lze považovat za taxativní výčet těchto zaměstnání. Pod jednotlivé okruhy muselo být možné zařadit případně i jiná zaměstnání, byť tato v jejich názvu nebyla výslovně zmíněna. V případě zaměstnání stěžovatele tak přicházelo v úvahu jeho podřazení pod kategorii uvedenou pod č. 3 přílohy č. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb., tedy ‚horník-dělník, vrtný dělník, vzorkař, dělník v geologickém průzkumu, karotážník‘.

(...) účel přílohy č. 2 nikterak nevylučoval, aby v ní byla obsažena i zaměstnání odborná či technickohospodářská. Podstatné bylo pouze to, zda byla vykonávána soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů.

(...) správní soudy postupovaly v dané věci přepjatě formalisticky. Tentokrát se sice zabývaly charakterem jím skutečně vykonávané pracovní činnosti, při jejím podřazení pod příslušné právní předpisy upravující nárok na mimořádný hornický důchod však vůbec nevzaly v potaz koncepci a účel jednotlivých příloh nařízení vlády č. 117/1988 Sb. plynoucí z § 17 odst. 1 ve spojení s § 15 odst. 2 a 3 zákona č. 100/1988 Sb. Posouzení účelu obou příloh bylo přitom nezbytným předpokladem pro jejich správnou aplikaci, neboť právě od něho záviselo, zda a pod jakou z kategorií uvedenou v těchto přílohách lze podřadit zaměstnání důlního měřiče. Správní soudy ve svém odůvodnění tento aspekt zcela pominuly a místo toho své úvahy založily na rozlišení, zda v případě tohoto zaměstnání převáží jeho dělnický nebo odborný či technickohospodářský charakter, pro které však právní předpisy dopadající na projednávanou věc neposkytovaly žádnou oporu. Rozhodující byla, jak již bylo opakovaně uvedeno, doba strávená v podzemí. V pouhé skutečnosti, že některá zaměstnání, jež splňovala tuto podmínku, byla více a jiná méně odborná nebo kvalifikovaná (což lze znázornit právě na příkladu úsekového, resp. důlního měřiče a jeho figuranta), nakonec ani nelze nalézt žádný rozumný důvod pro odlišné zacházení.“

31. Z uvedeného lze dovodit, že Ústavní soud pochopil právní úpravu obsaženou v zákoně o sociálním zabezpečení tak, že ustanovení § 15 odst. 3 stanoví jedinou podmínku, při jejímž splnění zákonodárce zaměstnání technickohospodářských pracovníků již bez dalšího

považuje za zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech (I.AA), tj. za zaměstnání ekvivalentní zaměstnáním uvedeným v § 14 odst. 2 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení. V návaznosti na to pak považoval právní úpravu v příloze č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. za neúplnou, neboť v situaci, kdy bylo v daném případě zjištěno, že posuzovaný důlní měřič vykonával svou práci soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů, postrádal uvedení této profese v příloze č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. Názor Ústavního soudu lze jinými slovy parafrázovat i tak, že měl za to, že vláda při vydání nařízení č. 117/1988 Sb. pochybila, neboť podle § 17 odst. 1 písm. b) zákona o sociálním zabezpečení ve znění účinném do 31. 7. 1991 byla zmocněna stanovit nařízením okruh zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, nebyla však oprávněna okruh těchto zaměstnání zúžit oproti okruhu předpokládanému zákonem. Doslovný výklad nařízení č. 117/1988 Sb. tak byl z jeho pohledu výkladem přepjatě formalistickým a popírajícím rozsah sociálních výhod garantovaných ustanovením § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení. Ústavní soud proto vycházel z premisy, že pro zařazení technickohospodářského zaměstnání do I.AA kategorie postačuje převážný a soustavný výkon zaměstnání na pracovištích v hlubinných dolech, resp. doba strávená v podzemí, a odbornost vykonávaného zaměstnání nepovažoval za rozumný důvod pro odlišné zacházení.

32. Výklad zastávaný Ústavním soudem je přitom v rozsahu nosných důvodů vydaných nálezů obecně závazný a neomezuje se jen na kauzu, v níž byl vysloven, ale na všechny následující skutkově obdobné případy (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 2. 2008, č. j. 6 Ads 62/2003-111). Ačkoliv mají nálezy Ústavního soudu precedenční účinky, není ale porušením čl. 89 odst. 2 Ústavy takový výjimečný postup obecného soudu, jenž právní názor v nálezu vyjádřený odmítne respektovat, pakliže je z opodstatněných a důkladně vysvětlených důvodů přesvědčen o tom, že je nutno právní závěry prezentované Ústavním soudem revidovat (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05).
33. Krajský soud v P. přitom po podrobném seznámení se s obsahem právní úpravy, historie jejího vzniku a systematiky právní úpravy tzv. hornických důchodů dospěl k závěru, že lze žalované přisvědčit, že se v tomto případě Ústavní soud při výkladu právní úpravy zmýlil a ve svých úvahách vycházel z neúplné analýzy historického záměru zákonodárce a systematických souvislostí dílčích ustanovení zákona o sociálním zabezpečení a prováděcích právních předpisů, tj. že neměl v době svého rozhodování dostatek informací, na základě nichž vyslovil svůj právní názor. V tomto směru soud považuje za potřebné především odkázat na rozsáhlou dupliku žalované, kterou soud shora shrnul pouze rámcově, ale která je ve skutečnosti mnohem obsažnější a (i přes dosti přehnanou repetitivnost dílčích argumentů) poskytuje bohaté informace o historickém vývoji právní úpravy hornických důchodů, dokládá kontinuální (evoluční) povahu této právní úpravy v jejím vývoji, která je prosta zlomů popírajících dosavadní principy regulace a která byla od počátků až do současnosti založena na taxativním výčtu profesí, na něž dopadá preferenční úprava dávek důchodového pojištění. S obsahem dupliky se soud ztotožňuje a v podrobnostech na ni odkazuje, neboť nemá smysl zde opakovat již vyřčené argumenty. Nad rámec uvedeného textu však soud považuje za potřebné zmínit následující:
34. Pokud jde o závěr Ústavního soudu, že odbornost povahy vykonávaného zaměstnání nepředstavuje legitimní důvod rozlišování, s tím se soud ztotožňuje, neboť zákon o

sociálním zabezpečení od míry odbornosti vykonávané práce neodvozuje žádné rozlišení mezi jednotlivými zaměstnáními. Soud se však ve shodě se žalovanou již nemůže ztotožnit s výchozí premisou Ústavního soudu, podle níž pro zařazení zaměstnání technickohospodářského pracovníka mezi zaměstnání hodnocená v I.AA kategorii postačuje jen splnění kritéria času stráveného pod zemí. Takového závěru lze dosáhnout pouze doslovným výkladem ustanovení § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení při současném pominutí systematického a historického výkladu právní úpravy. Takový postup však i podle ustálené judikatury Ústavního soudu představuje pouze prvotní přiblížení smyslu právní normy, na něž se v řadě případů nelze spolehnout. Tak je tomu přitom i v tomto případě.

35. Předně soud považuje za potřebné upozornit na to, že výklad zastávaný Ústavním soudem ve skutečnosti porušuje jím nastíněnou zásadu, že by technickohospodářští pracovníci neměli být jen pro vyšší odbornost jejich práce diskriminováni; v tomto případě však opačným směrem. Přijetí výkladu Ústavního soudu by totiž nutně vedlo k ničím nezdůvodněné a podle názoru soudu nelegitimní diskriminaci manuálních zaměstnání oproti technickohospodářským pracovníkům, kteří by oproti dělnickým profesím mnohem snáze dosáhli zvláště preferovaného zacházení podřazením pod I.AA kategorii. Zatímco „běžní“ zaměstnanci by museli pro získání této kategorie na základě ustanovení § 14 odst. 2 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení nejen vykonávat soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně zaměstnání v hornictví v hlubinných dolech, ale navíc by museli mít i stále pracoviště pod zemí, technickohospodářští pracovníci by si podle § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení vystačili se soustavným a v průběhu kalendářního měsíce převážným zaměstnáním v hornictví v hlubinných dolech, aniž by bylo relevantní, zda je jejich stále pracoviště pod zemí, nebo zda se toto pracoviště nachází na povrchu v kanceláři, z níž sice prakticky každý den vychází a fárají do dolu, ale po provedení potřebných kontrol, shromáždění vzorků a výsledků měření se do této kanceláře vrací a zpracovávají v ní výsledky svých zjištění, ať již pro potřeby vyvození odborných závěrů nebo pro potřeby administrativní dokumentace prováděných prací.
36. Takový výklad je o to překvapivější, je-li v tomto případě aplikována právní úprava přijatá před rokem 1989, která tendovala spíše ke zvýhodňování „dělnické a rolnické třídy“, a neopírá-li se Ústavní soud ve svém výkladu ani o žádné ústavní právo hmotněprávní povahy, které by do případu vnášelo potřebu „modernějšího“ výkladu historické právní úpravy (Ústavní soud dospěl „jen“ k závěru o svévolném výkladu podústavní normy, tj. o porušení práva na spravedlivý proces v důsledku údajně neudržitelného právního výkladu). Kromě toho odpovídá i obecné lidské zkušenosti, že manuální práce jsou zpravidla z hlediska ohrožení pracovním úrazem a nemocemi z povolání rizikovější než práce odborné a administrativní povahy, zejména pokud je možné část takových prací provádět mimo rizikové prostředí hlubinných dolů.
37. Pokud jde o systematický výklad, soud považuje za potřebné upozornit též na to, že výklad zastávaný Ústavním soudem se sice vypořádává s ustanovením § 15 odst. 2, avšak naprosto pomíjí ustanovení § 15 odst. 4 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení, které svým výkladem zcela vyprazdňuje. Toto ustanovení garantuje zařazení zaměstnání technickohospodářských pracovníků hlubinných dolů (popř. geologického průzkumu) do I. kategorie zaměstnání, jestliže tito pracovníci vykonávají práci soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích, kde ostatní pracovníci vykonávají zaměstnání zařazená do I. pracovní kategorie, a nejedná se o technickohospodářské

pracovníky podle § 15 odst. 2 a 3 zákona o sociálním zabezpečení. Jestliže ale podle výkladu Ústavního soudu postačuje soustavný a v průběhu kalendářního měsíce převážný výkon zaměstnání technickohospodářského pracovníka v hornictví v hlubinných dolech na základě § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení k zařazení takového zaměstnání do I.AA kategorie, není jasné, o jaké ostatní technickohospodářské pracovníky by se jednalo, neboť „prostých“ pracovníků hlubinných dolů zařazených do I. kategorie, kteří soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně nepracují v podzemí, by nebylo mnoho (pokud vůbec nějak).

38. Nelze odhlédnout ani od historického výkladu. V důvodové zprávě k vládnímu návrhu zákona o sociálním zabezpečení se v pasáži věnované navrhovaným ustanovením § 14 až § 18 (viz http://www.psp.cz/eknih/1986fs/tisky/t0074_09.htm; zvýraznění doplněno soudem) uvádí: *„Zůstává zachován současný systém zařazování zaměstnání pro účely důchodového zabezpečení do tří pracovních kategorií. Navrhované změny se týkají především okruhu zaměstnání zařazených do I. pracovní kategorie a nárokem na starobní důchod v 58 letech, vydávání resortních seznamů zaměstnání zařazených do I. a II. pracovní kategorie pro účely důchodového zabezpečení a zrušení institutu přerušení (skončení) zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie. (...)*

Zpřesňují se základní podmínky pro zařazování zaměstnání do preferovaných pracovních kategorií (I. a II.) tak, aby bylo zřejmé, že výkon práce za zdravotně obtížných podmínek musí mít dlouhodobý soustavný charakter s tím, že převaha rizikových prací se sleduje v pozorovacím období kalendářního měsíce. Tyto podmínky se uplatňují jak při tvorbě resortních seznamů zaměstnání zařazených do I. a II. pracovní kategorie, tak při posuzování započitatelné doby uvedených zaměstnání jednotlivých pracovníků. Pokud jde o zaměstnání II. pracovní kategorie, přebírá zákon z nařízení vlády ČSSR č. 136/1975 Sb., o zařazování zaměstnání do I. a II. pracovní kategorie pro účely důchodového zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, také další podmínky specifikující zdravotní škodlivost vykonávaných prací pro přiznání této preference, která dosud v zákoně chyběla.

Zákon bude nově obsahovat úpravu zařazování zaměstnání technickohospodářských pracovníků, provozních údržbářů a montérů do I. a II. pracovní kategorie. Oproti dosavadnímu stavu se zpřesňují podmínky pro zařazování zaměstnání technickohospodářských pracovníků v důlních podnicích tak, že nestačí pouze stanovit v jejich pracovní náplni povinnost vykonávat zaměstnání po polovinu celkové pracovní doby na pracovištích, kde se vykonávají zaměstnání zařazená do I. pracovní kategorie, nýbrž tato převaha bude muset být prakticky dosažena. Odpracuje-li uvedený technik nadpoloviční rozsah celkové měsíční pracovní doby (včetně případné práce přesčas apod.) na takových pracovištích, bude mu celý měsíc hodnocen v I. pracovní kategorii, odpracuje-li na takových pracovištích nejvýše polovinu této doby, bude mu celý měsíc hodnocen ve III. pracovní kategorii.

Pro část vedoucích technickohospodářských pracovníků důlních podniků a bánského geologického průzkumu a vedoucích technických pracovníků státní bánské správy, kteří trvale vykonávají svoji práci částečně na rizikových pracovištích v podzemí, ale zpravidla v nižším než nadpolovičním rozsahu, se zavádí nové hledisko pro zařazování jejich zaměstnání do I. pracovní kategorie s nárokem na důchod v 55 letech. Odpracují-li na těchto pracovištích aspoň 110 směn v kalendářním roce, započte se jim celý rok v této I. pracovní kategorii, odpracují-li na nich menší počet směn, započte se jim odpovídající část kalendářního roku. Touto navrhovanou úpravou se lépe vyjádří zásluhové hledisko při zařazování zaměstnání do I. pracovní kategorie některých vedoucích pracovníků důlních podniků (hlavní inženýr, vedoucí útvaru řízení

výroby, ředitel podniku apod.), kteří by za současného stavu při prokazatelně značné době strávené na rizikových pracovištích nemohli ve většině případů splnit hledisko převahy rizikových prací v průběhu kalendářního měsíce.

Ke zjednodušení dochází v právní úpravě zařazování do pracovních kategorií tím, že tyto otázky již nebude obsahovat prováděcí vyhláška k zákonu o sociálním zabezpečení, nýbrž vedle zákona pouze nařízení vlády ČSSR o zařazování zaměstnání do I. a II. pracovní kategorie pro účely důchodového zabezpečení (§ 17). Konkrétní zaměstnání budou i nadále obsažena v resortních seznamech zaměstnání zařazených do I. a II. pracovní kategorie pro účely důchodového zabezpečení. Tyto seznamy však budou moci po účinnosti zákona vydávat pouze ústřední orgány státní správy federace či republik. Za ostatní ústřední orgány a organizace, v jejichž působnosti se vykonávají práce odůvodňující zařazení do preferovaných pracovních kategorií, budou vydávat tyto seznamy podle územní působnosti federální ministerstvo práce a sociálních věcí a ministerstva zdravotnictví a sociálních věcí s tím, že příslušné povinnosti ukládané na tomto úseku ústředním orgánům státní správy budou plnit orgány a organizace, v jejichž působnosti se rizikové práce vykonávají. Zákon požaduje v zájmu posílení právních jistot pracujících, kteří svůj nárok na zařazení zaměstnání do I. a II. pracovní kategorie mohou uplatnit, jen pokud je jejich zaměstnání uvedeno v příslušném resortním seznamu, aby tyto seznamy byly vydány obecně závazným právním předpisem příslušného ústředního orgánu státní správy. Současně upravuje v souladu s dosavadním výkladem postup při změnách resortních seznamů.

Ke dni účinnosti zákona zůstanou v platnosti dnes platné resortní seznamy s úpravami vyplývajících z navrhovaných změn. S vydáním nových resortních seznamů se počítá po ukončení přestavby organizačních struktur podniků a státních orgánů v návaznosti na plné uplatnění II. etapy ZEÚMS po roce 1990.

Prováděcí nařízení vlády o zařazování zaměstnání do I. a II. pracovní kategorie pro účely důchodového zabezpečení upraví druhy prací odůvodňujících, aby zaměstnání bylo zařazeno do I. a II. pracovní kategorie, okruh zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech a zaměstnání vybraných vedoucích technickohospodářských a technických pracovníků, pro něž je nově navrhováno při zařazování do I. pracovní kategorie hledisko 110 odřazených směn. Rovněž blíže vymezí okruh a rozsah započitatelnosti některých dob, kdy pracující fakticky zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie nevykonával, jako doby zaměstnání této preferované pracovní kategorie.“

39. Je nutno sice přiznat, že tato důvodová zpráva se o zařazování zaměstnání do I.AA kategorie (s výjimkou odkazu na prováděcí nařízení vlády, jež má upravit okruh zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech) nezmiňuje, na druhou stranu však je z citované argumentace patrné, že zákonodárce kladl zvýšený důraz na podmínění kategorizace zaměstnání reálným výkonem zaměstnání ve ztížených podmínkách, oproti dosavadnímu hodnocení založenému spíše na prostém popisu pracovní náplně v pracovněprávní dokumentaci. Tato skutečnost tak nepochybně podporuje výklad ustanovení § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení předkládaný žalovanou (s nímž se soud ztotožňuje), že smyslem podmínky soustavného a v průběhu kalendářního měsíce převážného výkonu zaměstnání na pracovištích pod zemí v tomto ustanovení nebylo ani tak stanovit postačující vstupní podmínku pro zařazení zaměstnání technickohospodářského pracovníka do pracovní kategorie I.AA, jako spíše ve shodě s okolními ustanoveními (návětí § 14 odst. 2 a 3, § 15 odst. 1 a 4, § 16) zdůraznit potřebu v případě technickohospodářských pracovníků se

stálým pracovištěm pod zemí (z čehož samotného přirozeně plyne předpokládané plnění požadavku soustavného a převážného výkonu práce v podzemí hlubinných dolů) také prakticky v jednotlivých kalendářních měsících prověřovat, že skutečně v nadpolovičním rozsahu pracovní doby fáráli do podzemí. Podmínka stálého pracoviště pod zemí v hlubinném dole (tj. že zaměstnanec při práci prakticky neměl možnost „úniku“ z ohrožujících podmínek v podzemí hlubinného dolu, s výjimkou dovolené, překážek v práci či účasti na politických a jiných školeních) podle soudu musí být splněna současně s podmínkou soustavného a v průběhu kalendářního měsíce převážného výkonu zaměstnání na pracovištích pod zemí.

40. Důvodová zpráva ovšem zcela zjevně popírá představy Ústavního soudu o diskontinuitě právní úpravy v zákoně o sociálním zabezpečení a prováděcím nařízení vlády oproti dosavadní právní úpravě opírající se o tzv. resortní seznamy. Naopak zde zákonodárce zcela jasně dává najevo, že pro kategorizaci zaměstnání bude nadále vycházeno z resortních seznamů, které jen budou upraveny tak, aby odpovídaly změnám, které plynou z přijetí nové právní úpravy. Zákonodárce v důvodové zprávě k zákonu o sociálním zabezpečení dokonce výslovně potvrzuje Ústavním soudem popíranou zásadu, že pojištěnci mohou svůj nárok na zařazení zaměstnání do I. a II. pracovní kategorie uplatnit, jen pokud je jejich zaměstnání uvedeno v příslušném resortním seznamu.
41. Z uvedeného je tak evidentní, že Ústavní soud při vydání nálezu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, vůbec neznal historický úmysl zákonodárce při přijetí nové právní úpravy v podobě zákona o sociálním zabezpečení a (s ohledem na nedostatek jakékoliv argumentace svědčící o opaku) tento úmysl zákonodárce při prostém výkladu zákonné normy neopírajícím se o potřebu ústavně konformní interpretace zákona bez dalšího popřel, opřel-li se prakticky jen o jazykové znění ustanovení § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení.
42. Že byl úmysl zákonodárce v realitě také naplněn, svědčí přitom i systematický argument zohledňující obsah podzákoných právních předpisů, resp. resortních seznamů. Žalovaná v tomto řízení předložila výnos FMPE č. 5/1988, jímž FMPE s odkazem na zmocnění v § 17 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení s účinností od 1. 10. 1988 (tj. ke dni, kdy nabyl účinnosti i zákon o sociálním zabezpečení) změnilo a doplnilo výnos FMPE č. 6/1978 (ve znění výnosů č. 2/1980, č. 8/1982, č. 4/1985 a č. 1/1987) obsahující resortní seznam zaměstnání zařazených pro účely důchodového zabezpečení do I. a II. kategorie. Příloha výnosu FMPE č. 5/1988 doplňující dosavadní resortní seznam se přitom v rámci kapitoly popisující zaměstnání I. pracovní kategorie člení na část 01 věnovanou povoláním v uhelném průmyslu a část 05 věnovanou povoláním v u. p., přičemž obě části jsou členěny do tří oddílů obsahujících postupně seznam zaměstnání se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech podle § 15 odst. 3 zákona, seznam zaměstnání vybraných vedoucích technickohospodářských pracovníků podle § 15 odst. 2 zákona (110 směn) a seznam zaměstnání podle § 15 odst. 4 písm. a) a c) zákona vykonávaná soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích, kde ostatní pracovníci vykonávají zaměstnání zařazená do I. pracovní kategorie. První ze zmiňovaných oddílů obsahují právě všechna zaměstnání uvedená v příloze č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. (snad jen s výjimkou mistra odborné výchovy pro důl uváděného pod bodem 10) a žádná jiná, přičemž prakticky shodně zní i popis pracovních činností v příloze č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. a v doplňku resortního seznamu. Byť v některých případech lze nalézt drobné formulační odlišnosti a rozdíly mezi oddíly věnovanými uhelnému a u. p., obsahově lze konstatovat

praktickou shodu s nařízením č. 117/1988 Sb. Ještě přesnější shoda (ve smyslu doslovné shody) pak panuje mezi druhými oddíly doplňku resortního seznamu a přílohou č. 3 nařízení č. 117/1988 Sb. Třetí ze zmiňovaných oddílů sice již nemá odraz v přílohách nařízení č. 117/1988 Sb., ale je zase zajímavý v tom, že mezi zaměstnání zařazená do I. pracovní kategorie s odkazem na ustanovení § 15 odst. 4 písm. a) a c) zákona o sociálním zabezpečení zahrnuje (v rámci u. p.) pod položkou 32 zaměstnání důlního měřiče s popisem pracovní činnosti „*Veškeré měřičské práce v podzemí hlubinných dolů*“ a pod položkou 44 zaměstnání důlního geofyzika s popisem pracovní činnosti „*Veškeré důlní geofyzikální práce prováděné v podzemí hlubinných dolů*“.

43. Konečně není od věci ani zmínit, že nutná podmínka pro zvláště zvýhodněné zacházení v oblasti nároků ze systému důchodového pojištění v podobě požadavku na stálé pracoviště pod zemí v hlubinných dolech přetrvává v právní úpravě od 1. 7. 1982, kdy byla zákonem č. 73/1982 Sb. poprvé zanesena do textu ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) tehdejšího zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, až do současnosti. V tomto směru lze poukázat na zákon č. 213/2016 Sb., který s účinností od 1. 10. 2016 vložil do zákona o důchodovém pojištění nová ustanovení § 37a a § 37b a odstranil původní časové omezení kategorizace zaměstnání podle zákona o sociálním zabezpečení zakotvené v § 74 zákona o důchodovém pojištění. S ohledem na dlouhodobé zakotvení této nutné podmínky v právních předpisech po dobu přesahující 37 let by bylo velmi nesystémové, pokud by bylo ustanovení § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení vykládáno tak, že by technickohospodářské pracovníky zprošťovalo povinnosti splnit podmínku stálého pracoviště pod zemí v hlubinných dolech.
44. Na základě shora uvedených argumentů a za současného přihlédnutí k podrobnější historické exkurzi podané žalovanou v rámci dupliky tak Krajský soud v P. dospívá k závěru, že závěry vyslovené v nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, (při vší úctě k němu) jsou neudržitelné, nepodložené a mylné, pokud jde o výklad smyslu a účelu ustanovení § 15 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení, a to do té míry, že tyto závěry nelze následovat. Pokud by v této věci byla v konečném důsledku podána ústavní stížnost, Krajský soud v P. apeluje ve smyslu zásad nastíněných v nálezu Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05, aby shora uvedená argumentace byla příslušným senátem Ústavního soudu předložena plénu Ústavního soudu k posouzení možnosti překonání nesprávného výkladu zákona tradovaného Ústavním soudem nebo aby bylo podrobně vysvětleno, jaké ústavní principy vedou Ústavní soud k popření úmyslu historického zákonodárce, neočekávané změně dlouhodobě ustáleného výkladu zákona (srov. analogicky např. ke sporům o zařazení zaměstnání do I. či II. pracovní kategorie část II stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 1977, sp. zn. CpJf 46/77, Rc 1/1978, nebo rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 6 Ads 109/2007-110, ze dne 9. 2. 2011, č. j. 3 Ads 129/2010-82, č. 2442/2011 Sb. NSS, ze dne 12. 4. 2017, č. j. 6 Ads 247/2016-29, a další) a faktickému rozbití po desítky let budovaného provázaného systému prováděcích právních předpisů logicky navazujících na zákonnou úpravu tzv. hornických důchodů, a to s nutným následkem v podobě značné právní nejistoty, nutnosti analogické aplikace veřejného práva a především racionálními důvody nepodloženého odlišného zacházení s technickohospodářskými pracovníky a „manuálními“ pracovníky, a to v neprospěch posledně jmenované skupiny, která však zpravidla čelila zdravím ohrožujícím podmínkám výkonu práce intenzivněji než skupina první.

45. S ohledem na shora vysvětlené závěry proto soud odkazuje na skutečnost, že zaměstnání žalobce vykonávané ve sporném období od 1. 11. 1980 do 29. 2. 1988, tj. zaměstnání samostatného geofyzika, bylo v zařazeno v první kapitole části 05 a třetím oddílu dodatku resortního seznamu vydaného v návaznosti na přijetí zákona o sociálním zabezpečení výnosem FMPE č. 5/1988 pod položku č. 44 důlní geofyzik jakožto zaměstnání zařazené do I. pracovní kategorie s odkazem na ustanovení § 15 odst. 4 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení. Byť žalobce podle předložených popisů pracovní funkce měl nejméně polovinu pracovní doby řídit důlní činnosti na pracovištích I. kategorie, nejednalo se o zaměstnání se stálým pracovištěm pod zemí, neboť řada činností v rámci této pracovní pozice (příprava podkladů pro výpočet odměny za práci s rudou, vedení evidence všech r. projevů, samostatné vypracování geofyzikální dokumentace jakožto podkladu pro plánování, soustřeďování geofyzikální dokumentace pro likvidaci patra) mohla být vykonávána i na povrchu na základě informací zjištěných během pobytu v podzemí. Žalobce tak nesplňoval podmínku stálého pracoviště pod zemí v hlubinném dole, která byla vyžadována pro zařazení jeho zaměstnání do kategorie I.AA, a naplňoval pouze podmínku soustavného a v průběhu kalendářního měsíce převážného výkonu práce na pracovištích, kde ostatní pracovníci vykonávají zaměstnání zařazená do I. pracovní kategorie, která v souladu s § 15 odst. 4 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení umožňovala zařazení jeho zaměstnání do I.A kategorie, ne však již do kategorie I.AA. Byť pracoval po většinu pracovní doby se zaměstnanci zařazenými do I.AA kategorie (jakožto užší a více zvýhodněné podskupiny I. pracovní kategorie), stálé pracoviště pod zemí neměl, mohl část svých úkolů vykonávat i na povrchu, a proto není důvodu mu poskytovat nejvyšší úroveň výhod v oblasti důchodového pojištění rezervovanou pouze pro ty pracovníky, kteří museli trvale bez možnosti úlevy po celou dobu výkonu zaměstnání snášet nepříznivé podmínky panující v podzemí hlubinných dolů.
46. Ostatně skutečnost, že by žalobce reálně vykonával zaměstnání v jiném rozsahu, než jak je popsáno v jím předkládaných popisech pracovní funkce, tj. že by byl výkon jeho zaměstnání beze zbytku omezen jen na podzemí hlubinných dolů, a že by tedy fakticky měl stálé pracoviště pod zemí, žalobce v žalobě ani netvrdí. V tomto směru se omezuje od počátku pouze na právní, a nikoliv skutkovou polemiku. Soud tedy neměl žádný důvod provádět podrobnější dokazování v míře, která by neodpovídala uplatněným žalobním bodům.
47. Soud tedy shrnuje, že žalovaná správně posoudila dobu výkonu zaměstnání samostatného geologa ve sporném období od 1. 11. 1980 do 29. 2. 1988 jako zaměstnání v I.A kategorii. Toto zaměstnání svým charakterem neodpovídalo zaměstnáním I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, tak jak je upravil zákon o sociálním zabezpečení v § 14 odst. 1 písm. a) a § 15 odst. 3, a proto ani nebylo důvodu, aby jej vláda na základě zmocnění v § 17 odst. 1 písm. b) zákona o sociálním zabezpečení ve znění účinném do 31. 7. 1991 zařadila do přílohy č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. Žalobcovo zaměstnání se zcela správně v této příloze nenacházelo, není tak ani žádný důvod pro dodatečné zahrnutí tohoto zaměstnání do přílohy č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb. na základě analogické aplikace např. položky č. 3 jen proto, že i dělníci v geologickém průzkumu vykonávali práce v oboru geologie (avšak na rozdíl od žalobce v rámci výkonu zaměstnání se stálým pracovištěm v podzemí). Proto se na žalobce nemůže vztahovat ani právní úprava nařízení č. 557/1990 Sb., jelikož ve sporné době nezastával žádné z (prostřednictvím odkazu na konkrétní položky přílohy č. 2 nařízení č. 117/1988 Sb.) vybraných zaměstnání,

a v důsledku toho nedosáhl požadovaného nejméně desetiletého výkonu zaměstnání ve vybraném zaměstnání v hornictví v u. d.

48. V situaci, kdy soud sdílí podrobně vyargumentovaný názor žalované, že právní předpisy neumožňovaly zařadit zaměstnání žalobce ve sporném období mezi zaměstnání se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, souhlasí i s jejím závěrem, že nebylo důvodu, aby postupovala obdobně jako v žalobcem jmenovaných případech, kde pod tlakem změněného výkladu rozhodných právních ustanovení nálezem Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, preferovanou důchodovou kategorií jiným pojištěncům přiznala. Až na naprosté výjimky v podobě mnohaleté přetrvávající nezákonné správní praxe (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2010, č. j. 6 Ads 88/2006-159, č. 2059/2010 Sb. NSS) se totiž nelze úspěšně dovolávat nezákonného postupu jen s odkazem na nezákonná rozhodnutí ve věci jiných žadatelů. To logicky platí o to více v oblasti dávek důchodového pojištění, kde ustanovení § 56 odst. 1 písm. c) zákona o důchodovém pojištění žalované umožňuje kdykoliv v případě zjištění nezákonnosti zahájit z moci úřední řízení, v němž pravomocně přiznanou dávku v případě zjištění nezákonnosti jejího vyplácení s účinky (zpravidla) *ex nunc* odejme nebo sníží. V této právní oblasti tak právní moc rozhodnutí postrádá aspekt nezměnitelnosti a neuplatní se zde ani překážka věci rozhodnuté. Kromě toho žalobce ani nemohl mít dlouhodobě legitimní očekávání, že mu sporná doba bude hodnocena v I.AA pracovní kategorii, neboť do vydání nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, byla rozhodná právní úprava ustáleně vykládána tak, že je třeba (kromě případů, kdy se faktický výkon zaměstnání od zaměstnavatelem deklarovaného lišil) respektovat zařazení zaměstnání v příslušném resortním seznamu, resp. podmínku, že v I.AA kategorii mohou být hodnocena pouze zaměstnání se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinném dole. Žalobce přitom o starobní důchod požádal a byl mu přiznán v souladu s tímto ustáleným výkladem právních předpisů již v roce 2011. Teprve v letech následujících po vydání nálezu Ústavního soudu ve věci pojištěnce vykonávajícího jiné zaměstnání než žalobce se žalobce začal domáhat zvýšení již přiznaného důchodu. V době, kdy žalobce vykonával zaměstnání samostatného geofyzika, však nemohl žádným způsobem kalkulovat s tím, že v budoucnu (v té době ještě ani neexistující) Ústavní soud změní výklad zákona a s vykonanou prací bude spojovat lepší důchodové zacházení, než dosavadní právní úprava stanovila. Na výsledku řízení tak nic nemůže změnit ani žalobcem zmiňovaná rozkolísanost správní praxe žalované po vydání nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13. Napadené rozhodnutí je tak v otázkách rozporovaných uplatněnými žalobními body vydáno v souladu s právními předpisy. Proto soud žalobu jakožto nedůvodnou zamítl.
49. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch. Žalované, která byla ve věci úspěšná, žádné náklady řízení nad rámec běžného výkonu úřední činnosti nevznikly, přičemž ani náhradu jiných nákladů by jí soud nemohl s ohledem na § 60 odst. 2 s. ř. s. přiznat. Proto soud rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 8. listopadu 2019

Mgr. Ing. Petr Šuránek, v. r.
samosoudce